

Panis Evangelici Fragmenta Quadragesimalia Tripartita

Ex sanctissimo Dei Verbo copiosè & sedulo collecta, Sanctorum Patrum, variorumque Auctorum sententiis & conceptibus mirificè aucta; Et Omnibus Quidem Anni Dominicis; præcipuè tamen singulis Quadragesimæ Dominicis & Feriis per binas ad minus, sæpius denas aut septenas Conciones fidei Populo ...

Lingendes, Claude de

Coloniae Agrippinae, 1689

XLII. Quæ prima est de Transfiguratione, Finem investigat huius Mysterij, itaque illud ipsum exponit, ut ad augendam nostram fidem nullum profuisse ostendat.

Nutzungsbedingungen

[urn:nbn:de:hbz:466:1-56356](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-56356)

enim vobis, & quod toties negatum erat, quasi intra portas clausum, consequemini velut januis apertis, & aditu facto: Sic autem animus in oratione paulatim incalcescit: Unde S. Hilarius Canone 6. in Matth. obtinere in solâ precum morâ est, non tantum ob perseverantiam, sed præcipue propter fervoris augmentum,

Quid hic primum conquerar, Auditores, *quis loquar, & quem contestabor?* quis enim orat uti oportet, quis has condiciones in orando observat? Quam frigidi, quam distracti, quam irreverentes! De Josepho Abbate dicitur in vitis Patrum quod cum manus in cælum tolleret oraturus, digiti ejus videbantur velut decem lampades ignis claro splendore lucentes: nostenebras afferimus. Unde de plurimis dici potest, *Et oratio eius fiat in peccatum.* Et illud Ilaia. 66. *Qui immolat bovem, quasi qui interfi-*

ciat virum: qui mactat pecus, quasi qui excerebret canem: qui offert oblationem quasi qui sanguinem suillum offerat: qui recordatur thuris quasi qui benedicat idolo. Nam cum orationem Deus dederit quasi communem mundi portum, passim homines oratione non Dei misericordiam, atq; gratiam quærunt, sed iram & indignationem. Quare cum orare nobis tam sit necessarium quam aërem ducere, hoc studeamus scire quod scire tantum interest, ut cum orare sciverimus impetrare sciamus. *Omnia enim qui petit accipit, & qui querit invenit, & pulsanti aperietur.* Cum certi simus, de assuetudine, nã gratis sumus miseri, si orationem non adhibemus. Hoc malum a nobis avertat Deus, sed ita nos doceat, & nobis donet orare ut orando impetrare ipsius misericordiam, gratiam & gloriam possimus.

Amen.

DOMINICA SECUNDA
IN QUADRAGESIMA
CONCIO PRIMA
DE TRANSFIGURATIONE.

De apertissimâ Christi Divinitatis manifestatione in Patris testimonio, & in luce mirabili.

Hic est Filius meus dilectus, in quo mihi benè complacui.

Matth. 17.

HIC cœli & terræ video certamen, disum mutarit. Cur enim Paradisum terram non vocem, ubi se DEVS in gloriâ terra, cum DEVS terram in Paradisum conspicendum donat? Quare non mirum

Tom. II.

L

si Pe-

si Petrus dicat, *bonum est nos hic esse*: Vbi enim melius? Item *faciamus hic tria tabernacula*: Vbi enim morandum feliciter quam in tanta beatitudine? *Nesciens tamen quid diceret*, non quia quod dicebat, non rectè esset dictum sed quia ipso gaudio abreptus, & in excessu suo diceret: sicut n. nesciebat, quod videbat, nec quod sentiebat, nesciebat etiam quid diceret, Felix ignorantia quæ extasim supponit, & mentis excessum! Putas sciemus quæ dicturi sumus aliquando in gloriâ, cum utiloquitur Scriptura, *Inebriabuntur ab ubertate domus suæ*: Multa loquitur ebrius, sed nescit quid dicat: Rectè autem Gregorius Nyssenus, Ebrietatem mentis, extasim interpretatur. Sed ut nunc sciamus quid dicamus, discamus à Matre non solum *pulchra dilectionis*, sed etiam *agnitionis & sanctæ spei*. AVE MARIA.

INTER omnia fidei nostræ mysteria nescio an aliud sit, quod simul, & notissimum sit & occultissimum præterquam Transfigurationis. Notissimum quidem 1. Quia non sine luce, & eâ tantâ ut illius spectatores Solem viderint de propinquo: *omne autem quod manifestatur, lumen est*. 2. Quia non sine voce eâque publicâ, à Patre, & de Nube: *Et ecce vox de nube, dicens, Hic est Filius meus*: Tanto autem sono, ut audientes in terram dejecerit, *Et audientes discipuli ceciderunt in faciem suam, & timerunt valde*. 3. In quo omnis generis personæ concurrunt, Divinæ, humanæ, vivi, mortui, immortales: Divinæ quidem, & distinctè, Pater in voce, Filius in luce, Spiritus sanctus in Nube. Humanæ verò, ex lege Moyses, ex Prophetis Elias, ex Evangelio tres Apostoli: Item ex vivis, Apostoli, ex mortuis, Moyses, ex immortalibus Elias. Idem tamen mysterium occultissimum est. 1. Quia seorsim, &

procul ab omnium conspectu, *Et duxit illos in montem excelsum seorsum*. 2. Quia ex omnibus Apostolis tres tantum assumpsit, cæteros removit. 3. Quia silentium imperatum: *Et descendentibus illis de monte, præcepit eis Iesus dicens, Nemini dixeritis visionem*.

Sed mihi præter cætera difficillimum, & occultissimum est hujus mysterij finem statuere: Nam si nulla est perfecta cognitio non cognitâ causâ, ex causis, omnium nobilissima, finis: & ita quis sit finis hujus mysterij nunc investigandum. Ac ne in aliorum opinionibus aut recensendis aut refutandis tempus conteram; Placet communissima Sanctorum Patrum sententia, ut Chysofostomi, S. Leonis, Theophylacti, & aliorum multorum, Mysterium Transfigurationis, continere apertissimam Christi Domini divinitatis manifestationem.

Christus itaque sæpe Apostolis de morte suâ, deque mortis supplicio mentionem fecerat, sed vel illi non intellexerant, vel abhorruerant, sicut Petrus, *Abstine hoc à te Domine*, cum igitur eorum ingens prævideret scandalum, ne ex Crucis ignominia divinitatem ignorarent, voluit eos quasi divinitatis ipsius oculos, & auritus testes efficere: Vnde eodem tempore quo apparuit in gloria, de morte sua sermonem instituit: Etenim cum Moyse, & Elia loquebatur de excessu quem completurus erat in Jerusalem, hoc est, de morte, quam erat subiturus: eo facto complens quidquid in lege de eo figuratum erat: lex autem per Moysen ostendebatur: & quidquid per Prophetas dictum erat de eo, de quibus unus solus Elias erat superstes; ex quo efficitur finem hujus mysterij, eam esse divinitatis Christi manifestationem qua clarior nulla esse possit.

Ea porro fit 1. testimonio Patris: 2. rebus ipsis, seu Transfiguratione. S. Hilar. can. 2. Filius DEI auditus, conspectuque monstra-

tur: qui duo sensus sunt omnium potissimi, per quos res digniores, & sublimiores cognoscimus: De testimonio Patris ita Damascenus. Hodie ad hominum aures ea perveniunt, quæ nunquam audita fuerant: nam qui homo cernitur, hic unigenitus, ac Dei Filius, ejusdemque cum eo substantiæ esse perhibetur, atque hoc testimonium verum est, hoc præconium verum: nam ipsemet Pater qui genuit, hanc prædicationem prænuntiat, *hic est Filius meus dilectus*. Id est, ex explicacione Damasceni, sæculis omnibus antiquior, solus ex solo unigenitus, sine tempore, & sempiternè ex me progressus, quique & ex me, & in me, & mecum, & semper est, nec existentia ratione me posterior: ex me (inquam) ut ex paterna causa, atque ex mea substantia genitus, unde etiam mihi consubstantialis est: In me, quia sine ulla separatione, atque excessu genitus: mecum denique, ut qui per se perfecta persona sit, ac non sermo qui ore proferatur, ac in aërem dilabatur, &c. Hic est Filius meus, ille, inquam, gloriæ meæ splendor, ille substantiæ meæ character, per quem Angelos feci, stabilita terra, fundamentum cælum, *omnia portans verbo virtutis suæ*, &c. Atque illud est nomen quod est super omne nomen: cui enim dixit Deus aliquando Angelorum: *Filius meus es tu, ego hodie genui te*. Et certè Moses in Scriptura vocatur quidem servus, hic autem appellatur Filius: Vnde Apost. Hebr. 3. *Et Moses quidem fidelis erat in totâ domo ejus, tanquam famulus, in testimonium eorum qua dicenda erant: Christus verò tanquam filius in domo suâ*: Hoc verò testimonium fuisse à Patre indicat & ipse rei apparatus omni re humana major, & vocis auctoritas enim a Deo Patre honorem, & gloriam, voce delapsâ ad eum hujuscemodi à magnifica gloria: *Hic est Filius meus dilectus, in quo mihi complacui, ipsum audite*. Et hanc vocem nos audivimus de cælo allatam, cum essemus cum ipso in monte Sancto.

Jam 2. Verbis res accesserunt. Nam hoc Patris testimonium ipso opere comprobatum est, illa scilicet mirabili Transfiguratione Christi Domini, quâ ut loquitur Lucas visus est in *Majestate*, quâ in re Sancti Patres agnoscunt certissimum divinitatis argumentum.

Nota 1. illam vultus Transfigurationem non esse factam per mutationem aliquam substantialem, neque enim figura ad substantiam pertinet: Ita docet S. Hieronymus in Epistolâ ad Pammachium contra errores Joannis Hierosolymitani, cõque argumento ac similitudine probat veritatem carnis nostræ in resurrectione futurâ, in quâ substantia non mutabitur. Item non esse factam mutatione figuræ aut lineamentorum, sed novi splendoris, ac luminis additione: sicut in pulchritudine præter lineamenta & transfigurationem existit color, qui propriè est flos quidam pulchritudinis: Quare quod Marcus dixit Christum fuisse Transfiguratum, & quod Lucas dixit CHRISTI faciem factam fuisse alteram, expressius Matthæus dixit, faciem Christi splenduisse ut Solem. Sic enim Hieronymus in Matthæum: ubi splendor faciei ostenditur, & candor describitur vestium, non substantia tollitur, sed gloria commutatur: cum transformatus est Dominus in eam gloriam quâ venturus est in regno suo, transformatio splendorem addidit, faciem non subtraxit. Et Tertull. lib. de Resurrectione, carnis: Dominus in secessu montis vestimenta luce mutaverat, sed lineamenta Petro agnoscibilia servaverat. Victor Antiochenus in Marci 9. hinc probat Beatos in Resurrectione in eadem suâ priori effigie cum maximo tamen decore suscitandos.

Nota 2. In illo splendore explicando duo esse vitanda. I. est illum ipsum splendorem esse divinitatem ipsam visam oculis corporeis Apostolorum, uti nonnulli malè

quosdam è Sanctis Patribus intellexerunt, qui dicere videntur in eâ luce visam esse ipsam divinitatis essentiam. Nam licet divinitas in Scripturis passim explicetur per splendorem, & per lucem (Ita Filius dicitur, *Candor lucis æternæ: splendor paternæ gloriæ: genitus in splendoribus Sanctorum: lux vera qua illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum*) ea tamen verba non sunt intelligenda de luce aspectabili, atque corporeâ sed de intellectuali. Præterea Deus videri nequit oculo corporeo, ne jam dicamus animalia fieri etiam posse beata: Et passim docent Theologi id fieri non posse, quia visio essentialiter respicit & suum objectum, & suum subjectum, est autem oculi visio coloris tantum & lucis corporeæ visio. Alterum extremum vitandum est, ejusmodi scilicet lumen fuisse tantum lucis emanationem gloriosam ab animâ Christi gloriosâ. Nam cum Beatorum corpora inter cæteras dotes habitura sint lucem incredibilem juxta illud Matth. 13. *Iusti fulgebunt sicut Sol in regno Patris eorum*, (quem locum de claritate corporum intelligit S. August. lib. de Cognitione veræ vitæ cap. 46.) Christi anima quæ erat beata debebat in corpus suum lumen gloriosum transfundere; quia tamen per dispensationem in Christo duo status conjuncti erant, viatoris, & comprehensoris, hinc factum ut Christi anima esset gloriosa, passibile autem & mortale corpus, ac sine illo lumine glorioso; & inde (ut nonnulli asserunt) ex dispensatione alterâ, ut in die Transfigurationis anima glorioso illo lumine corpus perfunderet. Verum Sancti Patres aliquid longè majus assequuntur in hac actione; neque enim solam luminis effusionem agnoscunt in Christi corpore ab ejus animâ gloriosâ, sed certum insuper divinitatis argumentum, & ab ipsâ divinitate exortam illuminationem: unde aliquâ ratione dicere videntur per illud lumen visam esse ab Apostolis divinitatem. S. Damascenus ser-

mon. de Transfigur. ô miraculum mentem omnem superans, non externè corpori gloria accessit, sed internè, ex Dei verbi deitate, modo quodam omnem sermonem excedente ipsi personaliter unitâ. Idem exponens illa verba, *sicut Sol*, negat intelligi de Sole materiali, sed de Solis conditore: & positum illud verbum dicit ad intelligendum lumen increatum, Patris substantiale Verbum, gloriæ splendorem, naturalem Dei ac Patris substantiæ characterem: unde addit: Solis igitur instar, ipsius facies lucet; etenim luci materia carenti personaliter unitur, eique justitiæ Sol efficitur. Vestimenta autem tanquam nix albescunt: vestimentum enim non per unionem glorificatum est, verum per quandam duntaxat affectionem, ac non item hypostaticè. Præterea postquam dixisset deceptum fuisse Dæmonem, ne Christum agnosceret Deum in Transfiguratione, ex Moysis memoria, cujus facies in oratione fuisset illuminata, subdit Christi & Moysis discrimen. Verum Moses quidem gloria externè adventante glorificatur, at Dominus Jesus haud quaquam adscitium gloriæ ornamentum habebat, verum ex insita divinæ gloriæ claritate manans: Unde dicit ab initio Christi corpus Divinæ gloriæ particeps fuisse ob unionem hypostaticam, ita ut (inquit) una eademque esset Verbi, ac carnis gloria: sed videri à corporeis oculis, immò ab Angelis non potuisse. Transfiguratur itaque, ait, non quod non erat assumens, nec in id quod non erat migrans, verum id quod erat, discipulis suis declarans, eorum nimirum oculos aperiens: atque, inquit, hæc est sententia illorum verborum. *Transfiguratus est ante eos*. Idem enim ipse manens, præter id quod prius cernebatur aliud nunc discipulis apparere videbatur. Idem fuit iudicium Gregorij Nazianz. orat. de Fide propè finem: Vbi docet divinitatem in humanitate delituisse ad modum Solis, cum nubes objecta non tollit

solit lumen, sed occultat: In Transfiguratione autem lumen aperiri quasi nube disiectâ, ac dissipatâ. Author lib. de mirabilibus Scripturâ qui ab aliquibus tribuitur S. Augustino, sic loquitur eâ de re lib. 3. c. 10. Licet in hac ostensione Domini facies solari splendore fulserit, non ipsa caro splenduit, sed divinitas latens in corpore luminis sui portiunculam conspiciendam foris videntibus, quantum poterant, concessit. S. Epiphani. hæresi 69. quæ est de Arianismo sub finem: *Resplenduit* (inquit) *facies eius sicut Sol*, ea inquam, facies quæ erat cum divinitate conjuncta: & ita explicat gloriam quæ apparuit, gloriam, ac splendorem divinitatis, S. Cyrillus citatur in Catenâ Græcorum Patrum in Lucam, exponens claritatem in quam Christus Transfiguratus est, eam appellat *ἑξαιρέτων τινα ἔθεωρε πῆ λαμπρότητα*. Eminentem quandam, & Deo convenientem claritatem. Ex quorum Patrum verbis facile colligitur, id quod in Christi Transfiguratione visum est, non fuisse tantummodò lumen corporis gloriosi, cum tamen dici non possit fuisse ipsam divinitatem: & cum aliunde dicant per istum splendorem visam fuisse quodammodo divinitatem, hoc unum superest, ut dicamus tale lumen in corpus Christi derivatum à divinitate profectum fuisse, & ex peculiari connexione cum ipsâ, eam sensibiliter quodammodo manifestasse: quid autem illud fuerit, & quomodo factum sit, inquirimus.

Nota itaque 3. S. Thomam 3. p. q. 45. art. 2. in corpore sic exponere. Cum hoc lumen non fuerit dos permanens, sed tanquam passio transiens, miraculosum illud fuisse, itaque profectum tum à Christi divinitate, tum ab animâ eius gloriosâ, tanquam ab instrumento. Verùm si hoc tantum dicatur non satis sit Sanctorum Patrum doctrinæ: Quia licet miraculum connotet Deum Authorem, tanquam causam principalem, non tamen connotat De-

um ut principium conjunctum: Et in Mosis facie lumen fuit supernaturale, & miraculo productum, non tamen certum indicium divinitatis ipsius: Vnde S. Damascenus Christi & Mosis discrimen affert, quod Moses gloria externa adventante glorificatus sit, Christus autem ex insitâ divinæ gloriæ claritate. Præterea SS. Patres indicant illum splendorem fuisse, ut loquitur Cyrillus *ἑξαιρέτων τινα ἔθεωρε πῆ λαμπρότητα*.

Existimo itaque 1. hujusmodi lumen ac splendorem præcipuæ cujusdam dignitatis ac naturæ fuisse, quod omne aliud lumen superaret, quem splendorem non indignum Deo appellat Cyrillus. Nam ut discursu Apostoli utar 1. Cor. 15. Quemadmodum in naturâ licet plura sint corpora luminosa, tamen gloriâ, & splendore differunt: alia quidem cælestium gloria, alia autem terrestrium: *alia claritas Solis, alia claritas Lunæ, & alia claritas stellarum: stella enim à stellâ differt in claritate, sic & resurrectio mortuorum*: Certè etiam interrestribus luminosa sunt multimoda, qualia sunt ignis, gemmæ, uniones, metalla, vermiculi, squamæ piscium, oculi plurium animalium, putridum lignum, & sexcenta: sed cum status alterius vitæ sit supernaturalis, dabitur lumen corporibus beatis longè majus, & alterius rationis, quàm lumen omne naturale. Nam licet dicatur quod *fulgebunt iusti, sicut Sol*, tamen ista comparatio necessitatis est, quia in humanis nihil lucidius est Sole: alioqui enim Beatorum corpora septuplo magis, hoc est longè magis lucebunt Sole secundum illud Isaia 30. *Lux Solis erit septemplex sicut lux septem dierum, in die quâ alligaverit Dominus vulnus populi sui, & percussura in plaga ejus sanaverit*. Chrysost. homil. 57 in Matth. Non id dictum est, quoniam tantus splendor eorum futurus est: verùm quia nihil Sole fulgentius videmus, ab eo quod nobis notissimum est, futurum Sanctorum splendorem

dorem voluit designare. Vnde, ne putes lucem ordinariam S. Machar. homil. 1. vocat lumen arcanum. Vide discrimina. 1. Longè major erit nostra: ita Chry. Paræn. 1. ad Theod. Erit lux, non quæ nunc est, sed planè alia, quæ hanc tantùm superabit fulgore, quantum ista lumen lychnis. 2. Non erit corruptibilis, ut hæc nostra, ait Rabanus lib. de modo pœnitentiæ cap. 14. Incorruptorum gloria corporum, non hoc splendoris emittit, quod ex ista corruptibili luce procedit. 3. Non poterit impediri. Chry. Non occuletur ullis, aut nocte, aut congressu nubium: 4. Non ejus erunt capaces oculi mortales: Rabanus. Nec talem emittent lucem, qualem nunc mortales oculi capere possunt. 5. Licet futura sit maxima non tamen oculos lædet: Laurent. Iustinianus lib. de disciplinâ & perfectione Monasticâ c. 13. Non intuentium in se reverberabit aspectum sed ineffabili quodam modo confortabit, clarificabitq; Nunc magna lux lædit, quia ratione caloris organum dissolvit; sed de ista luce, ait Chry. Nec urit, nec inflammat corpora. Eiusmodi sibi lumen objectum refert B. Theresia in vitâ suâ à se scripta c. 28. ac fatetur eam pulchritudinem omnem aliam formam superare, toto etiam candore, ac splendore. Non est (inquit illa) splendor qui visum turbet, sed gratus & suavis candor, splendorq; & lux infusa, quæ visum valdè oblectet, nec eum fatiget, non magis quàm ejus claritas, in qua videtur illa pulchritudo tam divina: lux est adeò discrepans ab eâ hujus loci, ut claritas Solis quam aspicimus, in illius comparatione lucis quæ se exhibet visui, ita fulgorem suum amittat, ut oculi nollent se aperire ad eam intuentiam. Id idè est, ut si videretur aqua limpidissima currere super crystallum, in quâ reflectitur Sol, in comparatione aquæ turbidissimæ, ac tempore admodùm nebuloso atq; obscuro quæ curtat super terram, Non quod repræ-

sentetur Sol aut quod lux sit instar ejus quæ est in Sole, nam demùm hæc lux videtur esse lux naturalis, illa autem altera lux artificiosa. 6. Quia hæc lux non tantùm est in superficie, sed etiam in profundo, itaque sic Beatorum corpora penetrabit, ut sint perspicua. Hinc Sanctus Cyrillus Cateches. 18. & Sanctus Macharius homil. 15. ea comparant ferro ignito; & de iis loquens S. Gregorius 18. Moral. cap. 27. hæc ait, Patebit corporalibus oculis, ipsa etiam corporalis harmonia; ut & S. Augustinus lib. de cognitione veræ vitæ c. 45. dicit eadem, claritate fore tanta, quanta spiritus: alibiq; passim in hanc sententiam plura profert. Quemadmodum igitur lumen corporum beatorum erit longè diversum, & naturæ excellentioris nostro lumine sensibili ita supra lumen corporum beatorum potuit esse lumen istud quod Christo conveniret.

Existimo secundo, ejusmodi lumen ac splendorem peculiarem connexionem habuisse cum divinitate, non absolutè sumpta, sed quatenus unita: ita ut, quemadmodum corpori beatorum debetur claritas gloriæ, quæ emanat ab anima beata; & sicut ex unione hypostatica cum anima Christi sequitur in ea anima esse gratiam capitis: ad hæc gratiam summam sanctificantem, summam sapientiam, atque scientiam visionis, omnia dona & gratias, atq; appendices, quæ debentur Christiani vi unionis: ita corpori ejusdem, vi unionis hypostaticæ fortasse debeatur quædam gloria, quæ instar proprietatis fluit à divinitate conjuncta seu ab homine Deo seu quæ homini Deo debetur, quæ alterius est ordinis ab ea luce & gloria quæ dabitur ejusdem corporatione beatitudinis animæ, sicut fit in cæteris: unde Toletus An. 57. in cap. 9. Lucæ, ait hanc gloriam corporis non provenisse ex animæ beatitudine, uti fiet in beatis post resurrectionem, sed ex ipsa unita deitate, in testimonium divinitatis Christi.

Christi, ut Patres dicunt, & conprobant Evangelica verba, *Hic est Filius meus dilectus* quasi verbum ejusmodi, illo opere confirmaretur, hinc fit ut dicatur divinitatis gloria videri ex ea gloriâ, seu luce, quæ illi necessariò conjuncta est, quia ab illâ solâ, ut à principio conaturali oriri potest. Itaque non dicitur extrinsecus ad venire, quia nō potuit, nec debuit produci in subjecto extraneo atque sepato à divinitate, sed in subjecto conjuncto, est enim splendor dignus Deo, & est gloria quasi unigeniti à Patre: quare ob unionem, & dependentiam reddebat sensibilem Divinitatem: uti anima fit sensibilis per corpus: & Christi corpus fit sensibile in Eucharistiâ per panis accidentia ipsi conjuncta. Denique uti auctor librorum de Mirabilibus Scripturæ lib. 3. cap. 10. loquitur: Sicut per carnem Divinitas illuxit, sic & caro illuminata à Divinitate per vestimenta radiavit. Vide ordinem, caro vestem illuminavit, Divinitas carnem, vestis candor splendorem ostendit corporis, & corporis fulgor latentem Divinitatem, licet in istis sit aliqua disparitas.

Ex dictis apparet cum hoc mysterium pertineat ad Christi Domini Divinitatem confirmandam, eam penè sensibili modo esse manifestatam. Nam præter consensum mirabilem figurarum quæ in Legesunt significatæ per Mosem: & Prophetarum in Eliâ Prophetâ (unde Damascenus: Eo nomine Moses & Elias astiterunt, ut Legis ac Prophetarum personam explerent, Christus autem medius, quia hæc omnia conciliavit. Et propterea dicitur à Luca, eos locutos esse *de excessu, quem completurus erat in Ierusalem*) Ad hæc, præter miraculorum testimonia, quorum maxima autoritas in Mose, & Eliâ, quod significatur in Apoc. cap. 11. *Hi sunt dua oliva & duo candelabra, in conspectu Domini terra stantes, &c. Hi habent potestatem claudendi cælum, ne pluat diebus prophetia ipsorum: & potestatem habent super aquas convertendi eas in sanguinem,*

& percutere terram omniplaga, quotiescunque voluerint. Præter hæc omnia, inquam, quæ in ejus Divinitatis confirmationem, concurrunt ipso penè auditu & visu ipsamet in hac transformatione percipiuntur. Etenim fit sensibilis per gloriæ convenientē sibi personæ divinæ: Auditur sensibiliter vox Patris, testimonium dantis Filio: Et apparent Moses & Elias, quia a illâ promissa visio Divinitatis. Adverte autem dici quòd *nubes lucida obumbravit eos*: nec enim jam sunt in nube caliginosâ, uti olim Moses: unde Damasc. Olim ille Dei spectator divinam caliginem subibat, Legis videlicet opacitatem sub indicans: *umbramenim futurorum lex habebat non veritatem*: nec Israël in Mosis faciem quæ abolenda erat, intendere poterat: Nos autē revelatâ facie gloriæ Dñi. intuemur à gloriâ in majorem gloriâ transformati (vide transfigurationem) tanquam à Dei spiritu, qui in nube significatur: ipse enim in umbrat, secundum illud, *Spiritus sanctus obumbrabit tibi*: ac proinde *nubes lucida non caliginosa obumbravit.* Hinc. S. Petr. Epist. 2. cap. 1. *Habemus firmiorem propheticum sermonem, cui benefacitis attendentes, quasi lucerna lucenti in caliginoso loco, donec dies elucescat, & lucifer oriatur in cordibus vestris*: Ex quibus verbis patet, Prophetas fuisse instar lucernæ, cujus lux admodum tenuis est atque exigua: hinc autem, postquam ipse Sol venit, tanta luce eluxit, ut ipsis penè sensibus percepta fuerit.

Hinc factum ut Apostoli sæpissimè hanc mirabilem visionem in medium adduxerint ad fidem sibi conciliandâ, & ad probationem Divinitatis Christi, ut ostenderent multò magis habendam fidem Christo, & sibi, quam olim Moyse, contra Iudæos qui dicebant Ioan. 9. *Nos scimus, quia Moyse locutus est Deus, hunc autem nescimus, unde sit*: unde Ioan. in Evan. c. 1. *Vidimus gloriam ejus, quasi gloriam unigeniti.* Id est, Filij naturalis Dei, qui unicus est, cum adoptionis multi sint filij: ut

ut enim Sol aliter fulget, quàm stellæ, ita ipse aliter quàm Moses & alij Sancti. Idem 1. Epistolâ cap. 1. *Quod audivimus, quod vidimus oculis nostris, quod perspeximus, & manus nostra contrectaverunt de verbo vite: Item quod vidimus, & audivimus, annunciamus vobis.* Hilarius canone 2. fide dignus est, qui & audivit, & vidit. Et S. Petrus Epistolâ 2. c. 1. *Non enim doctas fabulas secuti* (Hieron. ad Galat. 3. Græci eruditam vanitatem appellant) *notam fecimus vobis Domini nostri Iesu Christi virtutem & presentiam,* (id est adventum, quod multi de secundo adventu intelligunt) *sed speculatores facti illius magnitudinis: accipiens enim (pro accepit) à Deo Patre honorem & gloriâ, voce delapsâ ad eum huiuscemodi, à magnifica gloria: Hic est Filius meus dilectus in quo mihi complacui, ipsum audite. Et hanc vocem nos audivimus de cælo allatam, cum essemus cum ipso, in monte sancto;* sicut igitur Moysi adhibita fides, quia Deus ei locutus est, ita etiam Apostolis, & ad quos Deus Pater loqui perhibetur ac multò magis Christo de quo, & ad quem est sermo. Ex dictis

Collige 1. Quod principaliter intendimus, Fidem nostram ex hoc mysterio pæne evidentiam accepisse ex usu sensuum ad quos pertinet cognitio, nempe ex visu atque auditu, immò spectatis omnibus circumstantiis certitudinem, atque ineffabilitatem.

1. enim tres fuere discipuli. *In ore autem duorum vel trium testium stabit omne verbum:* Illi verò nihil causæ habuerunt, cur alios deciperent, præsertim cum essent vitæ integerrimæ: de facto verò noluisse decipere, vel hinc constat, quod pro eâ re non dubitarint mori: quin etiam ex Apostolis qui primus mortem appetiit, fuit Iacobus huius spectaculi testis: Immo tres Evangelistæ mentionem huius rei fecerunt, Matthæus, Marcus, & Lucas, & Petrus ipse quasi quartus Evangelista in ep. 2. cap. 1.

2. Ut scias non esse deceptionem, quod erat ignominia non id Christus dissimulavit, nam sexto die post annuntiatam mortem, transfiguratus est, uti Evangelistæ notarunt, immò in ipso gloriæ apparatu mentio facta est Passionis: ut enim ait Evangelista *loquebantur de excessu, quem completurus erat in Ierusalem,* hoc est de morte dedecoris plenissimâ.

3. Quia spectaculum erat planè divinum: & ob gloriam; & ob vocem.

4. Quia ad divinam Providentiam spectat, ut in re tanti momenti, qualis est illa, ne ulli immeritò divinitas tribueretur, nemo deciperetur, eo modo ut fraus detegi non posset.

5. Quod Christus ad vanam gloriam id non subornavit, patet, quia discipulis suis, ne id ante mortem suam evulgarent, interdixit, quod illi sedulò observarunt. Quare illud mysterium magni facere debemus, quod ter in anno Ecclesia repetit, Sabbatho ante Dominicam 2. Quadragesimæ, ipsâ Dominicâ, & die sextâ Augusti, quâ hoc festum celebratur, & ex majorum traditione accidisse didicimus, ipsâ meridie ad ipsius Solis pudorem: ut & illius recordatione, fides nostra stabilenda est: sicut enim Apostoli qui visuri erant dedecus, & Passionem Christi, eius gloriæ quam vidissent recordatione obfirmati sunt, ita nos quoque tanti Mysterij memoriâ roborari debemus contra innumeras tentationes adversus Christi divinitatem.

Collige 2. Inexcusabilem esse nostram incredulitatem, quandoquidem Deus fidem nostram modis omnibus adjuvit: nam non tantum providit infallibilia, quæ nemo in dubium revocare posset, sed etiam conformia; ne difficultatem credendi ex parte nostra obtenderemus: quoniam enim si tantum sensibilia dedisset testimonia, dicturus erat aliquis, hæc vel humano, vel Dæmonis artificio fingi posse, *dedit quæ nullâ ratione possunt refelli*

refelli: unde S. Petrus post allatum Transfigurationis testimonium hæc subdit 2. Epist. cap. 1. *Et habemus firmiorem Propheticum sermonem cui bene facitis attendentes, & quasi lucerna lucenti in caliginoso loco, donec dies elucescat, & lucifer oriatur in cordibus vestris;* Quibus verbis significat Petrus præter testimonium datum à cælo Christo Domino, aliud ei datû à Prophetis, quod nemo potest inficiari, nemo etiam refellere: ut enim dicitur Apocal. 19. *Testimonium Iesu est spiritus Prophetiæ.* De qua re præclare S. August. serm. 27. de verbis Apostoli. Quis nostrum non miretur delatâ voce de cælo certiore Propheticum sermonem ab Apostolo dictum esse? certiore sane dixit, non meliorem, non veriorem: Tam enim verus ille sermo de cælo, quam sermo Propheticus, tam bonus, tam utilis: Quid est ergo, certiore, nisi in quo magis confirmetur auditor? Quare hoc? quoniam sunt homines infideles qui sic detrahunt Christo, ut dicant eum magicis artibus fecisse, quæ fecit. Possent ergo infideles etiam istam vocem delatam de cælo per conjecturas humanas, & illicitas curiositates ad magicas artes referre. Sed Prophetæ antea fuerunt, non dico istam vocem, sed ante Christi carnem: nondum erat homo Christus, quando misit Prophetas: Quis eum dicit magum fuisse? si ergo magicis artibus fecit ut coleretur & mortuus, nunquid Magus erat antequam natus? Ecce quare ait Apostolus Petrus, *Habemus certiore Propheticum sermonem:* Vox de cælo quâ fideles admoneantur: Propheticus sermo quo infideles convocantur. Plura etiam habet tract. 35. in Ioannem, ubi ostendit in Prophetiis nullum esse periculum deceptionis, quasi Christiani quæ vidissent fieri, ea tanquam prædicta ventura, in libris conscripserint. Quia (inquit) contra inimicos Paganos occurrit nobis aliorum testimonium inimicorum, proferimus codices è Iudæis, &

Tom. II.

respondemus; nempe & vos, & illi, fidei nostræ estis inimici. Ideo sparsi sunt per gentes, ut alios ex alijs convincamus inimicis. Et quia è contrario dicere aliquis potuisset sese crediturum, si oculis vidisset, aut Deum audisset, attentâ nimirum hominum conditione, qui ferè non nisi sensibus tanguntur, propterea hoc etiam testimonium non recusavit. 2. Pet. 1. *Non enim doctas fabulas secuti, notam fecimus vobis Domini nostri Iesu Christi virtutem & presentiam: sed speculatores facti illius magnitudinis: accipiens enim à Deo Patre honorem, & gloriam, voce delapsâ ad eum huiuscemodi à magnifica gloria. Hic est Filius meus, &c. Et hanc vocem nos audivimus de cælo allatam, cum essemus cum ipso, in monte sancto:* ut nimirum omni ex parte inexcusabilis esses ô homo. Quem modum deinde in pluribus observavit: ut enim pœnas inferni crederes, Energumenos esse permisit, ut viderent homines quâ ratione à Dæmonibus damnati torquerentur: Item ut quæ in Scripturis de pœna luxuriosorum hominum dicuntur, crederentur, in luxuriosis hominibus insigne pœnarum exemplum reliquit. Vnde Iudas in Epistola sua, *Sicut Sodoma & Gomorrha & finitima civitates, simili modo exfornicata, & abeuntes post carnem alteram, factæ sunt exemplum ignis æterni pœnam sustinentes.* Et S. Petrus Epistola 2. cap. 2. *Et civitates Sodomorum, & Gomorrhæorum in cinerem redigens, everfione damnavit: exemplum eorum qui impiè acturi sunt, ponens:* quâ de re ita scribit S. Chrysoft. homil. 4. in epist. ad Rom. Vidimus enim vidimus, & in præfenti quoque vitâ, gehennæ effigiem, quando quidem enim multi futuri erant, qui ijs fidem minime habituri essent, quæ post resurrectionem futura sunt, nunc cum ijdem audiant esse ignem inextinguibilem, à rebus præsentibus illos Deus erudit: Tale est igitur Sodomorum incendium & vastatio illa, id quod sciunt ij qui ad ea loca profecti, plagam illam divinam,

M

ac

ac cœlestium fulminum opus oculis subjece-
re. Eodem modo ut in Eucharistiâ Christum
adoraremus præter Scripturæ testimonia in-
numeris id ostendit miraculis: An non in a-
gro Tholosano, præsentibus innumeris ho-
minibus, uti refert S. Antoninus, Asinus mul-
tis diebus jejunos, supplex ad Eucharistiæ
conspicuum prociidit? Nonne ante aliquot
annos in Burgundiâ apud Fanernum pagum,
sola Eucharistia ab incendio sacelli libera fuit?
Nos tamen tantis præfidiis excitati ad fidem
perstamus increduli; atque infideles. Quibus
non dignum supplicis, qua non digni ge-
henna? Sed nimirum uti de Judæis in simili
causa Christus dixit Luca 7. *Justificata est sa-
pientia ab omnibus filiis suis.* Quia nimirum
nullam viam, nullumque modum omisit,
quo filiis suis, quos erudiendos susceperat,
persuaderet, ne scilicet ullus calumniaretur,
non esse cõvenienti modo homines vocatos:
qui n. majore sunt intelligentia præditi, illi ex
Prophetis, ex Scripturis, ex rationibus diffi-
cioribus convinci potuerunt; qui verò sim-
pliciores, magisque addicti sensibus, sensibili
penè modo fidei nostræ mysteria percipere
potuerunt. Quid enim homo incredulus
potes objicere, quid causari, quid tuæ in-
credulitati prætere? Vis Scripturas? Vis
Prophetias, apertas, an reconditas? Vis sæcu-
lorum auctoritatem? unitatem fidei? an à vi-
tæ sanctitate, an ab omnibus signis, an à mira-
culis evidentibus, quæ negari non possunt?
Videre etiam vis & oculis usurpare, atque
etiam audire? Hæc omnia abundanter tibi

sunt provisâ, nihil frustra potes desiderare:
Et justificata est sapientia ab omnibus filiis suis.
Nam & ij qui crediderunt, justificant sapien-
tiam Dei, atque exemplo suo ostendunt suffi-
cienter alios vocatos esse. Quot enim ma-
nus dederunt visis atque auditis miraculis,
Neque est probabile tot nationes conve-
nisse, ut posteritatem & seipsas quoque
mutuò deciperent, idque tanto dispendio, ut
fidem suam & sanguine & vitâ testarentur.
Quot fuerunt qui cognita doctrinæ uniformi-
tate, & continuatione successionis, manus
dedere? Eadem quoque ratione Sapientia
ab ijs qui non crediderunt etiam justificata
est; dum enim negant se credere, quod
quædam ipsi desiderarent ad fidem donan-
dam rebus quæ proponebantur, quæ si da-
rentur, sufficere ipsi judicabant, cum ea quo-
que media, & modos Sapientia non omi-
serit, illi etiam omnes Sapientiam justificant,
quia scilicet omnibus modis homines ad fi-
dem vocavit, & nemini etiam quod petebat,
recusavit. Illud igitur probatum maneat,
hoc Transfigurationis mysterio fidem nos-
tram roborari, & quandam quasi eviden-
tiam nancisci; ita ut quilibet sit inexcusabilis.
Nos autem & ait Apostolus 2. Cor. 3. *Revelata
facie gloriam Domini speculantes in eandem i-
maginem transformamur à claritate in clarita-
tem tanquam à Domini Spiritu, quod fiet in
gloria cœlesti, ad quam nos per-
ducat DEI Filius.*

Amen.